

da de yttre tecken för gifna föreställningar och tankar, håller barnets fantasi och förstånd i jemn verksamhet och utveckling.

I afseende å den mekaniska innanläsningsfärdigheten påstås, att den nya metoden på kortare tid ger bättre resultat, än den gamla.

Obestridligt är nu, att vid den gamla metoden under sekler uppvuxit en hel hop läslustiga, passabelt goda innanläsare och äfven temligen tänkande och förnuftiga män och kvinnor. Absolut dödande för läslusten och tankeförmågan kan den alltså icke vara. Bokhandeln vittnar bra starkt för läslusten – men kanske något emot tänkandet och förnuftigheten, ty eljest skulle icke så mycket oförnuftigt och tanklöst tryckas och läsas. Om den nya metoden häri skall verka ändring, måste väl få öfverlämnas åt framtidens afgörande. Men går hvar och en fader och moder till egen daglig erfarenhet, så måste man medgifva, att sedan vederbörande skolfruar och mamseller ett år bortåt träget arbetat på att vid läsningen döda all eftertanke hos barnen, man fullt ut får använda ett år för att bringa den till något lif igen, och icke sällan finner man med sorg, att intrycket af den första tanken dödande läsningen är outplånligt. I de mera bildade klasserna visar dock den tanklösa läseöfningen icke sina mest förderfliga frukter. Värre är det bland allmogen och i de fattigare folkklasserna, der föräldrarne sakna tid, håg och förmåga att åter upphjelpa, hvad de sjelfva eller andra hos barnen förderfvat. Bland dem kommer en längre drifven tanklös utanläsning till den tanklösa innanläsningen, och afskyn för boken fortplantas bland dem från slägte till slägte. När de om söndagarne läsa i psalmboken eller någon annan andaktsbok, sker det med pinsam möda och utan förstånd, men under oskyldig förtröstan, att sålunda en religiös pligt är uppfylld, och ofta äfven under rörelser af andakt. Huru många millioner kristna finnas icke, som icke förstå ett ord af sitt kyrkospråk; huru många millioner dertill, som väl förstå språket, men ingalunda någon samhängande framställning på detsamma i ett religiöst ämne, och hvilka likväl alla med andakt lyssna till det för dem obegripliga. Egentligen är dock detta icke annat, än en afgudatjänst. Hvarje tänkande menniska måste önska, att den kunde utbytas mot en förnuftigare Gudsdyrkan. Och de flesta torde väl erkänna, att äfven annat menskligt vetande än religionsläran finnes, hvari alla människor borde ega någon delaktighet. Vål kan och bör folkskolan åstadkomma något för detta ändamåls vinnande äfven vid nu brukliga metoder för innanläsningen. Men finnes någon annan metod, som direkt förer till läslust och eftertanke vid läsningen, bör man önska att en sådan ju förr desto hellre må komma att tillämpas.

10 ANMÄLAN.

Litteraturblad n:o 3, mars 1857

Anförda anmälan lofvar, som läsaren finner, att fylla en väsentlig brist i den inhemska litteraturen. Det talar sannerligen icke mycket för vetenskapligheten och kyrkligheten hos det andliga ståndet i landet, att det utan synbar afsaknad det ena decennium efter det andra kan umbära hvarje offentligt meddelande i de ämnen, hvilkas teoretiska begründande och praktiska genomförande borde utgöra dess lifts uppgift, såsom äfven de hittills misslyckade försöken att upprätta ett organ för dylika meddelanden gifva ett bedröfligt vittnesbörd om både produktion och konsumtion på detta gebit. Vi tillönska den nya

Tidskriften en stark anda af sanning utan konsiderationer, såsom det väsentligaste vilkoret för dess lyckliga bestånd.

Juridiken i landet torde i all framtid komma att fortleva i det lyckliga medvetandet om den stora »juridiska skickligheten», hvaraf betydliga portioner finnas i alla landsändar. Af den absoluta stumhet i skrift, som på detta fält råder, vore man visst frestad, att anse den inhemska juridiken för en konst, icke för en vetenskap. Men emedan den dock vid universitetet studeras, borde väl deri finnas någon teori och således någon möjlighet icke blott till olika färdighet, utan äfven till olika åsikter. Det talades väl för någon tid sedan om en juridisk förening och en juridisk tidskrift – men planen lärer väl kommit i beröring med de obotfärdigas förhinder, efter om saken intet vidare förspörjes.

10

J. V. S.

11 UNIVERSITETET OCH HUFVUDSTADEN.

Litteraturblad n:o 4, april 1857

20

Vi befara, att många skall finna denna artikel föga motsvara sin rubrik. Ty man väntar kanske, att här finna antingen en historik öfver det Finska universitetets trettieåriga hufvudstadslifs inflytanden, eller blott en betraktelse öfver dagens förhållanden i detta hänseende.

Men sådant hörer icke till planen hvarken för närvarande artikel eller för detta blad. Det kan visst hafva sitt intresse att lära känna åtskilligt af dagskroniken. Men för den tänkande har det ett vida högre intresse, att göra sig reda för de ledande grundsatserna. Ty endast detta ger i allmänna frågor säker öfvertygelse, om hvad som bör vara, medan kunskapen om hvad som för dagen är, ännu lemna ett vidt spelrum för fantiserandet öfver, hvad som under andra förhållanden kan eller kunnat vara, utan att derigenom någon bestämd insigt vinnes angående det närvarandes företräden eller brister.

30

Likväl bör man vid den allmänna undersökningen icke lemna de faktiska förhållandena helt och hållet ur sigte, då pröfningen deraf ur principernas synpunkt alltid måste utgöra en pröfvosten för dessas rättighet, och sammanställningen föra till insigt i, hvad som i det förhandenvarande är bristfälligt.

Tiden förlöper så snabbt, att man om de tvenne senaste storartade exemplen på universitetens inrättande i hufvudstäder, nemligen i Berlin och i London, måste tala såsom om tilldragelser tillhörande det förflutna. Men båda, kan man säga, hafva dock först in i närvarande tid aflagt bevis för stiftelsens företräden eller olägenheter.

40

Londoner universitetets beskaffenhet och ställning är för frågan utan större betydenhet. Ty det är ett privatföretag, grundadt af Whigpartiet, för att motväga de Toryistiska universiteternas i Oxford och Cambridge inflytande, och för att öppna universitetsstudierna äfven för andra än Episkopalkyrkans anhängare; hvarföre detta universitet icke har någon teologisk fakultet. Det gick dessutom snart en medtäflande inrättning i King's College, som af Tory's inrättades också i hufvudstaden för Episkopalkyrkans räkning. Medicinska studierna drifvas i London vid de stora hospitalerna, de juridiska vid de gamla juristskolorna derstädes, och då man vid Kings College förnämligast lagt an på naturvetenskapernas idkande, medan de gamla universiteterna representera företrädesvis de humanistiska studierna,

50